herpy

PILGIFTSGRODOR

Sira Poison Frog

Ranitomeya sirensis

Ranitomeya sirensis är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 15-25 mm från östra Peru, norra Bolivia och västligaste Brasilien. Arten omfattar de former som tidigare såldes som "lamasi" och "biolat", och de flesta av dem hör till de lättaste pilgiftsgrodorna att få att föröka sig. Grodorna trivs i grupper när det finns tillräckligt med utrymme.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Ranitomeya lamasi; Dendrobates lamasi; Dendrobates sirensis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**15-25 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**I bladveck (t.ex. bromelior)**
Könsmogen	**5-8 mån.**
Ägg per läggning	**1-8**
Kläckning	**10-14 dagar**
Larvtid	**58-80 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ranitomeya sirensis är en liten, slank pilgiftsgroda med små häftskivor på tårna, så den klättrar bra. Vuxna hanar mäter 15-17 mm från nos till kloak. Honorna är större: hos de flesta former upp till omkring 25 mm och hos den stora högfjällsformen 25-32 mm. Vuxna honor är tydligt bredare än hanarna, särskilt när de bär ägg.

Arten är mycket varierande. Djuren från Sirabergen är röda på ryggen med turkosgröna ben och en blågrön buk med en röd fläck, medan djur på andra platser är svarta med gula eller orange ränder. I hobbyn är det främst formerna från den tidigare *Ranitomeya lamasi* som är kända, t.ex. 'Highland' (också kallad 'Standard') med svart och gulrandig kropp och blå och svarta

ben, 'Orange' och 'Panguana', och den tidigare *Ranitomeya biolat*, som är svart och gul med fina guldränder längs ryggen. Båda räknas nu som samma art som *R. sirensis*. Arten beskrevs av Aichinger 1991 som *Dendrobates sirensis*, och artnamnet syftar på Serranía de Sira, där den först hittades.

Temperamentet varierar. Många djur är skygga och gömmer sig gärna i växter och löv, medan andra, särskilt i grupper, sitter fritt framme. Livslängden i fångenskap är oftast 5-8 år, men under goda förhållanden kan djuren bli över 10 år.

Hudgift: *R. sirensis* bildar inte sitt gift själv. Vilda djur tar upp alkaloider från små leddjur i födan, troligen främst myror och kvalster, och lagrar dem i hudens körtlar. Hos *R. sirensis* är det små mängder pumiliotoxiner, som vid oförsiktig hantering kan ge smärta och lätta muskelkramper. Giftigheten är måttlig jämfört med de stora pilgiftsgrodorna. Uppfödda djur som lever på bananflugor och hoppstjärtar saknar giftet, medan vildfångade djur kan behålla det länge. Hantera inte grodorna och tvätta händerna efter arbete i terrariet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Ranitomeya sirensis lever i västra Amazonas: i östra och sydöstra Peru (Loreto, San Martín, Ucayali, Pasco, Junín, Huánuco, Cusco och Madre de Dios), i norra Bolivia (Pando) och i västligaste Brasilien (Acre). Arten finns i flera skyddade områden, bland annat nationalparkerna Yanachaga-Chemillén, Manu och Bahuaja-Sonene, Reserva Comunal El Sira och Tambopata. Höglandsformen kommer från höglandet i centrala Peru, 'Orange' från centrala Peru och biolat-formen från södra Peru runt Manu. Kartans mittpunkt ligger mitt i det sammanlagda området.

Arten är bedömd som livskraftig (LC) på IUCN:s rödlista, eftersom utbredningen är stor och många livsmiljöer är skyddade. Det största hotet är insamling för djurhandeln, som kan göra enskilda former lokalt hotade, och skogsavverkning för jordbruk. Höglandsformen var en gång vanlig i störd skog, men har förmodligen nästan försvunnit från naturen på grund av överinsamling.

> **Naturlig utbredning:** Bolivia, Brasilien och Peru.

LIVSMILJÖ

Ranitomeya sirensis är dagaktiv och lever i primär och sekundär skog på bergssluttningarna och i låglandet, från omkring 200 till 1.560 m över havet. Beroende på höjden lever den i bromelior eller i bambuskog, och den finns också i plantager med mindre intensiva grödor som kaffe, men inte i täta monokulturer. Grodorna klättrar och håller till både i vegetationen och i lövlagret. Grodynglen växer upp i små vattensamlingar i bambu, bromelior och andra växter, där de äter det de hittar, till exempel myggstyngslarver.

Årsnederbörden i utbredningsområdet ligger mellan 1.000 och 7.000 mm. Medeltemperaturen över året är omkring 25 °C, med ett genomsnitt på ca 19 °C under den kallaste månaden och ca 29 °C under den varmaste. Höglandsformerna lever högre upp än låglandsformerna och har förmodligen svalare nätter. Luftfuktigheten i naturen är inte dokumenterad.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett par eller en trio *R. sirensis* behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 45 cm. Arten har nytta av lite extra golvyta och tät växtlighet, och den stora högfjällsformen trivs bäst i ett större terrarium.

Inred med ett dräneringslager, ett bottensubstrat av t.ex. pinjebark, lavasten eller trädormbunksfiber och ett tjockt lager fallöv. Ge grova grenar att klättra på och plantera tätt med javamossa, slingerväxter och bromelior. Lägg ut svarta filmburkar eller liknande små behållare som äggläggningsplatser och vattensamlingar för grodynglen. Hoppstjärtar och små gråsuggor i bottensubstratet städar och är samtidigt föda.

Arten kan hållas i grupper hela livet så länge det finns plats: räkna med omkring 19 liter per groda för de flesta former och omkring 38 liter per groda för högfjällsformen. När djuren blir könsmogna kan stämningen i gruppen förändras, och honorna kan börja äta varandras ägg, även om många honor lägger ägg i samma filmburk utan problem. Håll bara en form i terrariet och blanda aldrig former eller arter, så att du undviker korsningar.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Håll terrariet på 21-25 °C på dagen och 18-21 °C på natten. Temperaturen får inte komma över 27 °C under längre tid, och över 29 °C är farligt. Avelsresultatet blir ofta bättre när natten är 3-6 grader kallare än dagen, särskilt med högfjällsformen.

Extra värme behövs sällan i ett uppvärmt vardagsrum. Ställ aldrig terrariet i direkt solljus, eftersom risken för överhettning är stor. Mät med en digital termometer både nere och uppe. En egentlig vintervila är inte dokumenterad för arten.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga på 80-100 %. Arten tål bara kortvarigt ner till 50 %, och bara om den har tillgång till vatten; låg fuktighet utan vatten kan snabbt bli dödlig. Spraya dagligen, så att fuktigheten är nästan 100 % morgon och kväll och något lägre mitt på dagen.

Använd osmosvatten eller regnvatten, och se till att det finns lite luftväxling, så att det inte blir stillastående, mögelluktande luft.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En låg vattenskål eller en bromelia med vatten i bladvecken räcker. Håll vattnet 1-2 cm djupt, så att den minsta grodan kan sitta i det med huvud och överkropp ovanför vattnet. Byt vattnet när det blir grumligt, och använd osmosvatten, regnvatten eller avkloverat kranvatten. Amfibier tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig tvål eller rengöringsmedel i terrariet; skölj i stället med varmt vatten.

Vattnet i filmburkar och bromelior med grodyngel ska stå stilla, men bytas regelbundet så att det inte blir grumligt. Vattentemperaturen följer lufttemperaturen.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

LJUS OCH UVB

R. sirensis är dagaktiv, och ljuset är först och främst till för växterna. Ge 12-14 timmars ljus om dagen med lysrör eller LED och mörker på natten. Det är inte dokumenterat att arten behöver UVB. Väljer du ändå en svag UVB-källa, se till att det finns gott om skugga, så att grodorna själva kan välja.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Grundfodret är små leddjur: vinglösa bananflugor (*Drosophila melanogaster*), hoppstjärtar och små gråsuggor. Vuxna tar också den större *D. hydei* och nykläckta syrsor. Utfodra både vuxna och ungar dagligen med precis så mycket att det är uppätet till nästa utfodring. Inhemska myror kan inte användas som foder.

Bananflugor och hoppstjärtar är inte fullvärdig kost i sig, så damma alla foderdjur med ett vitamin- och mineraltillskott, och följ tillverkarens anvisning. Starta foderkulturerna innan grodorna flyttar in: arten är så liten att den är helt beroende av en stabil tillgång på bananflugor och hoppstjärtar.

BETEENDE OCH HANTERING

R. sirensis är ofta skygg och gömmer sig gärna, så ett tätt beväxt terrarium med många gömställen ger mest att titta på. Hanen ropar för att locka en hona till en äggläggningsplats. Pilgiftsgrodor har inte egentlig amplexus; ser du två djur i något som liknar det är det ofta två hanar eller två honor i strid.

Arten trivs i grupper när utrymmet är rikligt, men håll utkik efter aggression och ätande av ägg när djuren blir könsmogna. Grodorna bör inte hanteras. Huden är tunn och genomsläpplig, och tvål och kräm från händerna kan skada dem. Ska en groda flyttas, lock in den i en genomskinlig hink.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Vuxna honor är tydligt bredare och längre än hanarna, eftersom de lägger ägg så ofta, och det är bara hanen som ropar. Könsmognaden inträder vid 5-8 månader. Ungar kan inte könsbestämmas, och ungar säljs typiskt vid 2-3 månaders ålder. Den säkraste vägen till ett par är att börja med flera ungar och låta dem hitta varandra.

PARNING

De flesta former hör till de lättaste pilgiftsgrodorna att få att föröka sig, medan höglandsformen har visat sig svår att få att föröka sig stabilt. Arten förökar sig bäst i grupper. Hanen ropar för att locka en hona till en lämplig äggläggningsplats, ofta en filmburk eller en bromelia, där äggen läggs och befruktas. Hos vissa former läggs äggen också i lövlagret.

Ge flera svarta filmburkar och bromelior att välja mellan, och låt djuren vara ifred. Stabil temperatur med en något svalare natt, hög luftfuktighet och gott om foder är det viktigaste. En särskild utlösande signal i fångenskap är inte dokumenterad.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggen läggs på en slät yta, ofta i en filmburk eller i vattnet i en bromelia. Honan lägger 1-8 ägg per läggning beroende på formen; högfjällsformen lägger typiskt 2-4. Hanen vaktar äggen. Högfjällsformens ägg är känsligare än andra *Ranitomeya*-ägg.

När äggen kläcks bär hanen grodynglen till varsin vattensamling, och därmed slutar yngelvården. Det är bara hanen som tar hand om ungarna. Grodyngel som blir kvar i terrariet äter döda bananflugor, vanligt grodyngelfoder och obefruktade ägg om de ligger i vattnet; att honan medvetet matar dem med ägg är inte dokumenterat. Låt gärna de vuxna sköta ägg och transport, och ta först därefter ut grodynglen. Håll dem var för sig i små behållare med rent vatten och mata med fint malet alg- och fiskfoder.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 10-14 dagar; uppgiften är lånad från släktet. Från kläckning till metamorfos går det 58-80 dagar, vid 24 °C omkring 60-70 dagar.

När frambenen kommer fram slutar grodynglet att äta. Ge det en lätt väg upp ur vattnet, t.ex. en bit kork på ytan, och flytta det till en behållare med fuktig landdel när svansen nästan är upptagen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade grodorna är små. Håll dem i en liten, fuktig uppfödningsbehållare med vissna blad, kork och en låg vattenskål. Utfodra dagligen med hoppstjärtar och de minsta bananflugorna, lätt dammade med vitaminer och mineraler. Efter 2-3 månader är ungarna omkring 13 mm långa.

Ungar kan hållas tillsammans i en grupp av jämnstora djur, och arten kan stanna i gruppen som vuxen när det finns utrymme. Håll utkik efter aggression och ätande av ägg när ungarna blir könsmogna efter 5-8 månader, och dela upp gruppen om det blir nödvändigt.

Hälsa och vanliga misstag

R. sirensis är härdig när temperatur och fukt är rätt, och de flesta problem beror på skötseln:

- Värme över ca 27 °C, till exempel från sol genom ett fönster, ger stress, och över 29 °C kan det bli dödligt.
- Låg fuktighet utan tillgång till vatten kan snabbt bli dödlig, medan ett alltför vått och stillastående terrarium ger hudinfektioner och mögel.
- Foderdjur utan vitamin- och mineraltillskott försvagar benen, särskilt hos honor som lägger många ägg.
- En mager groda utan rund mage beror ofta på för lite foder, parasiter eller konkurrens. Kontrollera att alla djur får mat.
- Strider mellan djur och honor som äter varandras ägg, särskilt i en grupp utan tillräckligt utrymme.

En frisk groda har hel hud utan sår eller röda, vattniga områden, särskilt runt kloaken och på insidan av bakbenen. Isolera djuret, och sök snabbt en veterinär med kunskap om amfibier om det slutar äta, blir slött eller får sår eller svullnader.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.